

Kaupunkiympäristölautakunnan kokous 15.3.2022 Asia/4, Pukinmäen täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteet

Hyvät lautakunnan jäsenet ja varajäsenet,

Käännyn puoleenne, koska Pukinmäen täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteisiin kätkeytyy varsinaista tarkastelualueetta paljon laajemmallekin ympäristön merkittäviin arvoihin hyvin heikentävästi vaikuttavia - tosin vain "viitteellisiä"/"ohjeellisia"/"likimääräisiä" tms. termein ilmaistuja - linjauksia, joiden luomaa uhkaa ei iloisin värein koristellun periaatekirjailun takaa helposti havaitse. Vaikutuspiirissä on Helsingin viher- ja virkistysalueiden kehittämissuunnitelmaan VISTRA II kuuluvaan keskeiseen vihersormeen, Vantaanjoen Natura-alueeseen, Helsingipuistoon, Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaaseen maisemaan ja Tuomarinkylän historiallisiin RKY alueisiin sisältyviä ja/tai rajautuvia alueita. Siis kulttuurihistoriallisten ja luonnon arvojen, maiseman sekä tietysti asukkaiden virkistäytymisen kannalta korvaamattoman kallisarvoista ympäristöä, jonka soisi sellaisena säilyvän.

Tällä viestillä/vetoomuksella haluan siis erityisesti kiinnittää huomiota Vantaanjoen molemmin puolin syvää huolta jo pitkäkestoisesti herättäneisiin Jokeri 2 pikaraitiotien ja Malminbaanan yleiskaavassa avoimeksi jätettyihin linjauksiin. Suunnitteluperiaatteiden mukaan kyseisten linjausten toteuttamisedellytyksiä tulee tutkia "tarkemmassa suunnittelussa". Kuinka kauan vielä tulee odottaa ennen kuin ollaan sellaisessa "tarkemman suunnittelun" vaiheessa, että näiden erilaisissa suunnitteluportaissa toistuvasti avoimeksi jäävien peruskysymysten äärelle voidaan pysähtyä ja kyseisten linjausten ongelmallisuus avoimesti todeta, vaihtoehdot kartoittaa ja tehdä parempia päätöksiä? Miksi jatkaa voimavaroja tarpeettomasti syövää yhä uudelleen avoimeksi jäävien epäonnistuneiden linjausten varaan tukeutuvaa muuta suunnittelua, joka sitten puolestaan jää avoimeksi odottamaan ratkaisevia keskeisiä päätöksiä jossain kaukaisessa "tarkemmassa suunnittelussa"? Epäonnistuneiden laajavaikutteisten viitteellisten linjausten oikaisemiseen panostaminen mieluummin etupainotteisesti estäisi ongelmien eskaloitumisen ja asioiden mutkistumisen aina tarkastelualue toisensa jälkeen, näin säästyisi sekä kaupunkisuunnittelun kallisarvoisia resursseja, että myös asukkaiden voimia heidän kamppaillessaan elinympäristönsä arvojen säilymisen puolesta.

Jo marraskuussa 2020 Kerro kantasi -palvelussa Malmin ja Pukinmäen yleisten alueiden suunnitelmaluonnoksen 2021-2030 yhteydessä annetuista lukuisista tyrmäävistä kommentteista ilmenee, että nämä "viitteellisesti" Vantaanjokilaakson ja Tuomarinkylän arvokkaan RKY alueen kohdalla joen ylittävät raide- ja baanalinjausten optiot aiheuttivat kaupunkilaisissa valtavasti huolta ja perusteltua kritiikkiä, koska kumpaisellekin on suhteellisen helposti osoitettavissa arvokasta luontoa ja historiallista kulttuurimaisemaa säästävä, järkevämmän asuinalueita ja laajempaa käyttäjäpiiriä palveleva linjausvaihtoehto nykyisen tieverkon yhteyteen.

Nämä Pukinmäen suunnitteluperiaatteet olivat nähtävillä 29.11.2021–20.1.2022 ja "viitteellistä" Jokeri 2 linjausta kritisoitiin taas runsaasti, kiistanalainen ns. Malminbaana sen sijaan ei ollut suunnitteluperiaatteissa ollenkaan nähtävillä olon aikana mukana ja jäi vuorovaikutuksen ulkopuolelle aivan kokonaan. Yllättäen ja pyytämättä se lisättiin periaatteisiin kaksi viikkoa myöhemmin Uutta Koillis-Helsinkiä verkkotilaisuuden yhteydessä 2.2.2022.

Jokeri 2

Uutta Koillis-Helsinkiä tilaisuudessa 2.2.2022 korostettiin, että Jokeri 2 linjaus on vain ohjeellinen, mutta otettava yleiskaavan mukaisena optiona huomioon suunnitteluperiaatteissa. Lautakunnan esittelijän mukaan suunnitteluperiaatteet *"ohjaavat kaupungin sisäisenä ohjeena alueen asemakaavoitusta, liikenne- ja katusuunnittelua, ..."*. Asukastilaisuudessa arkkitehti Lavinen kuitenkin vakuutteli, ettei suunnitteluperiaatteilla ole *"lukitsevaa ohjausvaikutusta"* ja vasta myöhemmin tehtävä päätös mahdollisen Jokeri 2 linjan sijainnista ja sen mukainen raideliikenteen saavutettavuus määrittelee onko täydennysrakentamiselle pohjaa vai ei.

Pukinmäenkaaren kohdalla suunnitteluperiaatteiden mahdollinen toteutuminen siis jää hänen mukaansa ehdolliseksi. Miten ja miksi ihmeessä tällaiseen nurinkurisen mutkalliseen toimintamalliin on päädytty? Varsinkin kun tiedämme, että myös vaihtoehtoinen, tarkoituksenmukaisempi ja ympäristöystävällisempi Jokeri 2 linjaus esiteltiin yleiskaava 2016 infotilaisuuksissa Laiturilla koko seinän mittaisella kartalla myötäilemässä runkolinjan 560 reittiä Kirkonkyläntietä pitkin kohti Tuusulanväylää ja se on mainittu tämän linjan toiseksi vaihtoehdoksi myös yleiskaavaselostuksessa. Näin ollen eikö tämäkin linjausvaihtoehto ole "yleiskaavan mukainen" ja yhtä hyvin valittavissa optioksi ja suunnitelmien lähtökohdaksi? Vaihtoehtoista Jokeri 2 linjausta tukee vahvasti myös yleiskaavan toteuttamisohjelman päivistyksen yhteydessä esitelty "Raideliikenteen verkostonselvitys" Raveli 3, siis mikäli ensisijaisesti välille Vuosaari-Malmin sairaala suunniteltua yhteyttä joskus vielä päätetään jatkaa selvityksessä esitetyn mukaisesti suuntana lentokenttä.

Malminbaana

Ankarasti Malmin ja Pukinmäen yleisten alueiden Kerro kantasi -kyselyssä 2020 kritisoitu pyöräbaanaoptio, Pukinmäenkaareltä Tuomarinkylän Lystikukkulan kautta edelleen, ei siis enää ollut Pukinmäen suunnitteluperiaatteissa mukana periaatteiden nähtävillä olon aikana. Kaupunkilaiset tietysti olettivat, että se oli arvokkaiden luonto- ja kulttuurialueiden suojelemiseksi viisaasti päädytty poistamaan suunnitelmista, ehkäpä osittain runsaan palautteen ansiosta. Kaksi viikkoa vuorovaikutuksen sulkeutumisen jälkeen 2.2.2022 Uutta Koillis-Helsinkiä tilaisuuden loppumetreillä saatiinkin yllättäen kuulla, että sen sijaan juurikin "palautteen perusteella" kyseinen baanalinjaus on lisätty suunnitteluperiaatteisiin. Vuorovaikutusraportissa tästä on maininta *"Yksi mielipide otti kantaa yleiskaavan ohjeellisena merkittyyyn pyöräbaanaan, joka kulkee itä-länsi-suuntaisesti Pukinmäen kaarta pitkin, ja ylittää Vantaanjoen matonpesupaikan vieressä. Sitä ei pidetty hyvänä ratkaisuna."* ja annetussa vastineessa todetaan vain *"Pukinmäenkaarta kulkevaa baanaa ei oltu merkitty suunnitteluperiaatteisiin."* Mitään syytä tai selitystä ei ole annettu ja täytyy kysyä voiko näin oikeusvaltiossa oikeasti menetellä? Ainakaan menettely ei vastaa kaupunkistrategiaan kirjattua vuorovaikutusta koskevaa linjaa *"Avoin Helsinki viestii ja toimii vuorovaikutteisesti. Helsinki vahvistaa osallisuutta ja vuorovaikutteisuutta kaikessa kaupungin toiminnassa edistämällä avointa toimintakulttuuria ja vuorovaikutteisia toimintatapoja sekä hyödyntämällä asukkaita ja yrityksiä saatua palautetta."* Tokihan tässäkin saatua palautetta hyödynnettiin, mutta vuorovaikutus jäi kyllä toteutumatta, tai siis toteutettiin kieron käänteisesti. Tällainen epäoikeudenmukainen menettely syö pahoin luottamusta kaupunkisuunnittelun avoimuuteen ja etiikkaan.

Kyseinen Malmin Seudun Omakotiyhdistyksen jättämä kommentti kuului seuraavasti: *"Pukinmäen täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteista on jostain syystä jätetty pois Pyöräbaana, josta Helsingin kaupunki sai paljon kritiikkiä tehdessään noin vuosi sitten Malmin ja Pukinmäen yleisten alueiden suunnitelmaa 2021-2030. Asukkaiden kommentteja on edelleen luettavissa Kerro kantasi -sivustolla <https://kerrokantasi.hel.fi/malmipukinmaki>. Yleiskaavaan ohjeellisena merkittyä Pyöräbaanaa matonpesupaikan vierestä joen yli emme näe hyvänä ratkaisuna. Haluamme nostaa esiin kysymyksen investoinnin mielekkyydestä, koska lähes näköetäisyydellä Kehä I:n vierustassa on jo poikittainen pääreitti. Kevyen liikenteen sillan lisääminen Vantaanjoen yli on kannatettavaa. Paikka tai paikat tulee valita harkiten, jotta reitit palvelevat luonnosta nauttivia ulkoilijoita, mutta eivät houkuta moottoriliikennettä tai nopeavauhtista pyöräliikennettä matonpesijöiden, koiranulkoiluttajien, ratsukoiden, lasten, vanhusten ja muiden ulkoiluteillä liikkuvien sekaan. Myös tässä suunnittelussa turvallisuus, viihtyvyys, ilmasto ja luonnon varjeleminen pitää nostaa kärkeen."*

Ehdotetun "viitteellisen" baanareitin raivaamisen/valaisemisen/asfaltoimisen/käytön haittavaikutukset kohdistuisivat erityisen haitallisesti Tuomarinkylän kulttuurihistorialliseen arvoaluekokonaisuuteen kuuluvaan metsäverkostonselvityksen kriteerit täyttävään Lystikukkulan arvokkaaseen vanhan metsän ekosysteemiin. Lystikukkulan historiallisissa linnoituslaitteissa pesii valoisuuden lisääntymiselle arkoja lepakkoyhdyskuntia ja baanan alle jäisi myös liito-oravan ydinalue ja muinaismuistolain suojelema tykkitie ympäristöineen... Pukinmäen suunnitteluperiaatteissa määritellään kuitenkin että *"Baanan toteuttamisedellytykset tulee varmistaa*

asemakaavoituksen sekä reittiä koskevan liikenne- ja katusuunnittelun yhteydessä." Tämänkin epäonnistuneen linjauksen moninaiset haittavaikutukset ovat harvinaisen kiistattomat ja toteuttamisedellytykset olemattomat, minkä varmistaminen onnistuu helposti vaikka heti kartanoalueen ja Lystikukkulan arvoinventointeihin, asemakaavaan ja suojelumerkintöihin tutustumalla. Lisäksi muistuttaisin Malmin ja Pukinmäen yleisten alueiden suunnitelmassa mainitusta (s.28) tavoitteesta sovittaa baanat nykyisiin reitteihin luontoarvoja varjellen!

Siltavaraukset vs vuollejokisimpukka

Vantaanjoen Natura-alueen ylitse suunniteltuja siltoja pohdittaessa tulee erityisesti huomioida, että juuri tässä Pukinmäen tarkastelualueen kohdalla sijaitsee koko joen merkittävimpiä vuollejokisimpukkapopulaatioita, jotka ovat erittäin herkkiä häiriintymään kaikista veden sedimenttiä ja sameisuutta lisäävistä toimenpiteistä. Rantapenkereiden valuma-alueilla ja tietysti itse joessa tapahtuvaa rakentamista ja kaikenlaista muokkaamista tulee erittäin uhanalaisen direktiivilaji vuollejokisimpukan elinehtojen turvaamiseksi välttää. Direktiivilajien elinympäristön tuhoaminen ja heikentäminen on tiukasti lailla kiellettyä. Tähän suunnittelun periaatevaiheeseen on edeltäneisiin suunnitelmiin nähden entisestään lisätty merkintöjä joen ylittävälle "yhteystarpeelle". Jo viimeaikaisten mittavien Maaherrantien raide- ja kevyenliikenteen siltatyömaiden vuoksi tuhoutui suuria alueita Vantaanjoen simpukoiden elinalueesta ja vuollejokisimpukoita siirrettiin jonnekin "turvaan", mutta on hyvin epävarmaa miten tällainen siirtely vaikuttaa Vantaanjoen simpukoiden tulevaisuuteen. Joka tapauksessa kaikki mahdolliset uudet siltatyöt ovat varmasti erittäin suuri uhka vuollejokisimpukoille ja tietysti häiriöksi myös toiselle joen direktiivilaji saukolle. Pelkästään kevyen liikenteen yhteystarvetta varten on suunnitteluperiaatteisiin merkitty jopa kolme kohtaa suhteellisen lähellä toisiaan, joista varsinkin keskimäinen ehdotus hämmästyttää senkin takia, että vastarannalla sijaitsee siirtolapuutarhojen saunaranta ja saunailtoina uimareita aatamin asuissaan. Natura-arvojen suojelemiseksi toivon, että yksi uusi kevyen liikenteen silta riittää tällä tarkastelualueella. Sellainen toistaiseksi toteuttamaton silta onkin jo merkitty Tuomarinkartanon voimassa olevaan asemakaavaan Pukinmäen rantapuiston pohjoispäässä olevan jätevesipumppaamon eteläpuolelle.

Anteeksi pitkä kirje, mutta tämä on vetoamus erittäin merkittävien kulttuuri- ja luontoarvojen säilymisen puolesta. Toivottavasti voitte päätöksillänne vaikuttaa siihen, että huonojen linjausten tilalle saadaan mahdollisimman pian paljon parempia.

Helsingissä 11.3.2022

Ystävällisesti,
A. Vainio